

SØR-ØST POLITIDISTRIKT

Kriminalitet og utviklingstrekk 2023

Innhold

1. Innledning	3
2. Kriminalitetsutvikling	4
2.1. Generell utvikling.....	4
2.2. Utvikling for utvalgte undergrupper.....	5
3. Mishandling i nære relasjoner	6
3.1. Besøksforbud	6
3.2. Omvendt voldsalarm	8
4. Hatkriminalitet	9
5. Ungdomskriminalitet	12
5.1. Gjerningspersoner U18.....	13
5.2. Geografisk fordeling av ungdomssaker	15
5.2.1. Buskerud	15
5.2.2. Telemark	16
5.2.3. Vestfold.....	16
6. Straffesaksbehandling	18
6.1. Saksbehandlingstid og oppklaringsprosent	18
6.2. Restanser i straffesaksbehandlingen	19

1. Innledning

Denne rapporten inneholder statistikk over anmeldte lovbrudd, kriminalitetsutvikling og straffesaksbehandling for 2023 sammenlignet med 2022, og de siste fem årene (2019-2023) i Sør-Øst politidistrikt. Rapporten inneholder også egne kapitler om hatkriminalitet, kriminalitet begått av ungdom under 18 år, samt mishandling i nære relasjoner.

Tallgrunnlaget i denne rapporten bygger på data fra politiets straffesaksregister (STRASAK). Statistikken i kapittel 2-5 omfatter straffbare forhold som har *gjerningssted* i Sør-Øst politidistrikt og som har *registreringsdato* i perioden 01.01.2019-31.12.2023, med mindre annet er spesifisert. Rapporten omhandler kun kriminalitet som er anmeldt og altså kjent for politiet. Antall anmeldelser påvirkes av faktorer som publikums anmeldelsesvillighet, oppdagelsesrisiko, politiets kontrollvirksomhet, prioriteringer og registreringsrutiner. Disse faktorene varierer med type lovbrudd.

Statistikk for *straffesaksbehandling* (kapittel 6) bygger på data om saker som er ferdig behandlet. Det vil si at saker med *oppklaringsdato* i perioden 01.01.2019-31.12.2023. Registreringsdato kan være utenfor denne perioden. Videre bygger dette uttrekket på saker der Sør-Øst politidistrikt har ansvar for etterforskningen, og altså er *eierdistriktet*. Geografisk gjerningssted kan være utenfor distriktet.

For begge uttrekkene er data hentet ut medio januar 2024. Tallene er bevegelige og kan variere med uttrekk på ulike tidspunkt.

2. Kriminalitetsutvikling

2.1. Generell utvikling

I 2023 ble det registrert 39292 straffesaker med gjerningssted i Sør-Øst politidistrikt. Dette innebærer en liten økning i antall saker fra året før, og er det høyeste antallet saker registrert i løpet av de fem foregående årene. Økningen i absolutte tall er størst for kriminalitetstypene vinning, økonomi og vold. Den prosentmessige økningen er størst for miljøraker, men denne sakstypen har et såpass lavt volum at et relativt lite antall saker gjør et stort utslag.

Anmeldelser fordelt på kriminalitetstype Sør-Øst PD 2019-2023							
Kriminalitetstype	2019	2020	2021	2022	2023	Diff % 2019-2023	Diff % 2022-2023
Økonomi	3303	3196	2865	3456	3962	20 %	15 %
Vinning	11156	11298	10556	12196	13112	18 %	8 %
Vold	3966	3488	3393	3742	4077	3 %	9 %
Seksuallovbrudd	772	743	826	809	739	-4 %	-9 %
Narkotika	4015	3798	2556	1950	1859	-54 %	-5 %
Skadeverk	2042	2227	1994	2401	2258	11 %	-6 %
Miljø	168	270	246	183	249	48 %	36 %
Arbeidsmiljø	128	123	116	121	104	-19 %	-14 %
Trafikk	7311	7680	6858	7578	7214	-1 %	-5 %
Undersøkelsessaker	1433	1312	1360	1363	1398	-2 %	3 %
Annen	4495	4510	4371	4342	4320	-4 %	-1 %
Totalsum	38789	38645	35141	38141	39292	1 %	3 %

Det har vært en nedgang i narkotikasaker de siste årene, noe som primært skyldes politiets endrede tilnærming i disse sakene etter Riksadvokatens brev av 09.04.2021 om påtalemyndighetens legalitetskontroll med tvangsmiddelbruk i mindre alvorlige narkotikasaker. Antallet narkotikasaker er mer enn halvert sammenlignet med 2019. Fra 2022 til 2023 var det kun en svak reduksjon, noe som kan indikere at nivået på slike saker er i ferd med å stabiliseres. Det er liten grunn til å anta at nedgangen i anmeldelser skyldes redusert bruk og omsetning av narkotika i Norge.

I tillegg er det liten nedgang i trafikksaker og seksuallovbrudd. Antallet anmeldte seksuallovbrudd var i 2023 lavere enn noen av de fire foregående årene. Dette kan indikere en reell nedgang i seksuallovbrudd, men på grunn av mørketall kan dette ikke sies med sikkerhet.

Kriminalitetstypene økonomi og vinning økte med totalt 1422 saker fra 2022 til 2023. Økningen i førstnevnte kategori skyldes først og fremst bedragerisaker, mens økningen i vinningssakene er fordelt utover mange ulike statistikkgrupper.

2.2. Utvikling for utvalgte undergrupper

Kriminalitetstypene beskrevet under punkt 2.1 er relativt grove kategorier. Politidirektoratet har laget en finere inndeling der disse er brutt ned i undergrupper med mer sammenlignbare saker. Tabellen nedenfor viser utviklingen for disse undergruppene samt for noen få utvalgte statistikkgrupper innenfor enkelte undergrupper.

Anmeldelser fordelt på undergrupper 2019-2023 Sør-Øst PD							
	2019	2020	2021	2022	2023	% Diff 2019-2023	% Diff 2022-2023
Alvorlig økonomisk kriminalitet	755	767	592	551	611	-19,1 %	10,9 %
Annen økonomisk kriminalitet	2553	2429	2273	2905	3351	31,3 %	15,4 %
Grovt tyveri	748	672	459	574	722	-3,5 %	25,8 %
<i>Grovt tyveri bolig/hytte</i>	429	436	293	332	396	-7,7 %	19,3 %
<i>Grovt tyveri næring</i>	143	110	98	140	204	42,7 %	45,7 %
Annen vinningskriminalitet	10349	10520	10037	11538	12223	18,1 %	5,9 %
<i>Tyveri av sykkel</i>	1794	2346	2292	2653	2498	39,2 %	-5,8 %
Ran	59	106	63	84	167	183,1 %	98,8 %
Mishandling i nære relasjoner	296	343	386	337	380	28,4 %	12,8 %
Drap og drapsforsøk	18	21	27	17	21	16,7 %	23,5 %
Annen vold	3657	3130	2988	3388	3676	0,5 %	8,5 %
Voldtekt	196	191	250	215	185	-5,6 %	-14,0 %
Seksuell omgang og voldtekt av barn u/16 år	310	284	318	325	259	-16,5 %	-20,3 %
Andre seksuallovbrudd	269	275	273	269	295	9,7 %	9,7 %
Doping- / narkotikaovertrjedelse	3906	3644	2434	1853	1752	-55,1 %	-5,5 %
Grov doping- / narkotikaovertrjedelse	109	154	125	97	107	-1,8 %	10,3 %
Skadeverk	2042	2227	1996	2401	2258	10,6 %	-6,0 %
Arbeidsmiljø / miljø	297	393	363	304	353	18,9 %	16,1 %
Trafikk	7311	7681	6860	7578	7214	-1,3 %	-4,8 %
Forfalskning / uriktige opplysninger / unndragelser	531	499	429	409	423	-20,3 %	3,4 %
Hatkriminalitet	30	24	40	36	48	60,0 %	33,3 %
Orden	2849	2757	2596	2770	2800	-1,7 %	1,1 %
Øvrige saker	1089	1236	1321	1127	1049	-3,7 %	-6,9 %
Undersøkelsessaker	1435	1314	1360	1363	1398	-2,6 %	2,6 %
TOTALT	38809	38667	35190	38141	39292	1,2 %	3,0 %

Som tabellen viser, var det nesten en dobling i anmeldte ran fra 2022 til 2023. Grove tyverier økte med over 25 %, og i denne kategorien var det en særlig vekst i grove tyverier fra næringsbygg/-areal.

Alvorlig økonomisk kriminalitet, som omfatter blant annet grove bedragerier, skattesvik og regnskapsovertrjedelser, økte noe fra 2022 til 2023, men er nesten 20 % lavere enn i 2019. For annen økonomisk kriminalitet, en undergruppe hvor det store flertallet av saker gjelder bedrageri, økte antall saker kraftig fra 2021 til 2022, med en ytterligere økning i 2023.

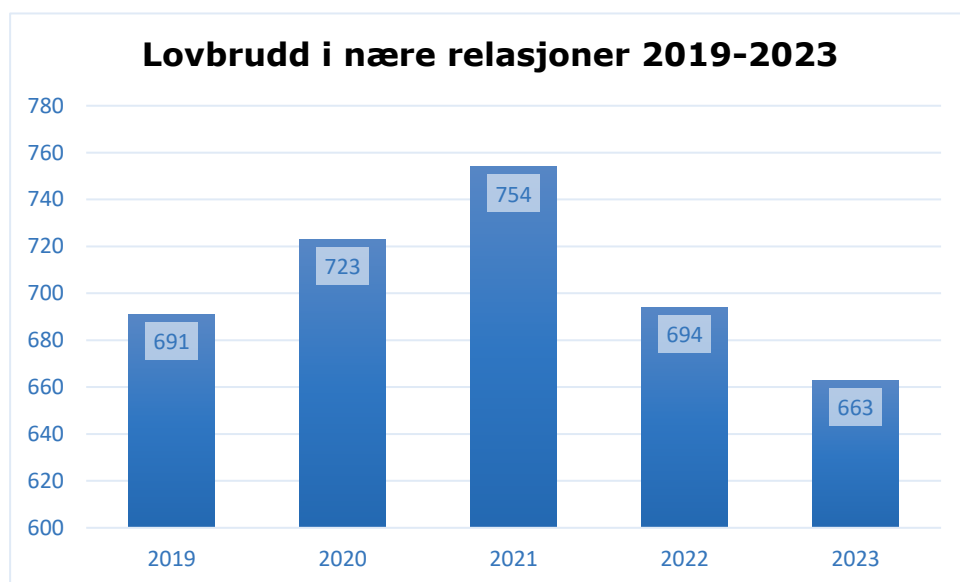
Den prosentvise økningen i saker som gjelder mishandling i nære relasjoner er høyere enn for voldslovbrudd generelt. Dette kan skyldes en reell økning, men kan også være et utslag av at flere enn tidligere velger å anmelde denne typen lovbrudd.

Antall saker i undergruppen drap og drapsforsøk ligger relativt stabilt fra år til år. 2021 skiller seg ut, noe som skyldes den alvorlige hendelsen på Kongsberg der fem mennesker ble drept. I 2023 ble det registrert fire drap i Sør-Øst politidistrikt, hvorav ett kan beskrives som partnerdrap. De resterende sakene i undergruppen drap og drapsforsøk utgjøres av 13 drapsforsøk og fire tilfeller av uaktsom forvoldelse av død i trafikk.

3. Mishandling i nære relasjoner

Mishandling i nære relasjoner er beskrevet i Straffelovens §§ 282-283, og er et prioritert kriminalitetsområde for politiet. Lovteksten sier at mishandlingen skal være "alvorlig eller gjentatt" for å omfattes av denne lovbestemmelsen. Som vist i tabellen under punkt 2.2, var det en økning i anmeldelser for mishandling i nære relasjoner på 12,8 % fra 2022 til 2023.

I tillegg til disse sakene, kommer saker hvor gjerningsperson og fornærmet er i familie eller annen nær relasjon, men hvor forholdet ikke anses som "alvorlig eller gjentakende", og dermed ikke faller under bestemmelsen om mishandling i nære relasjoner. Disse sakene blir manuelt merket med "familievold" i politiets systemer, og omfatter en rekke ulike lovbrudd. Tabellen nedenfor viser antall anmeldelser for mishandling i nære relasjoner, samt saker merket "familievold" i perioden 2019-2023.

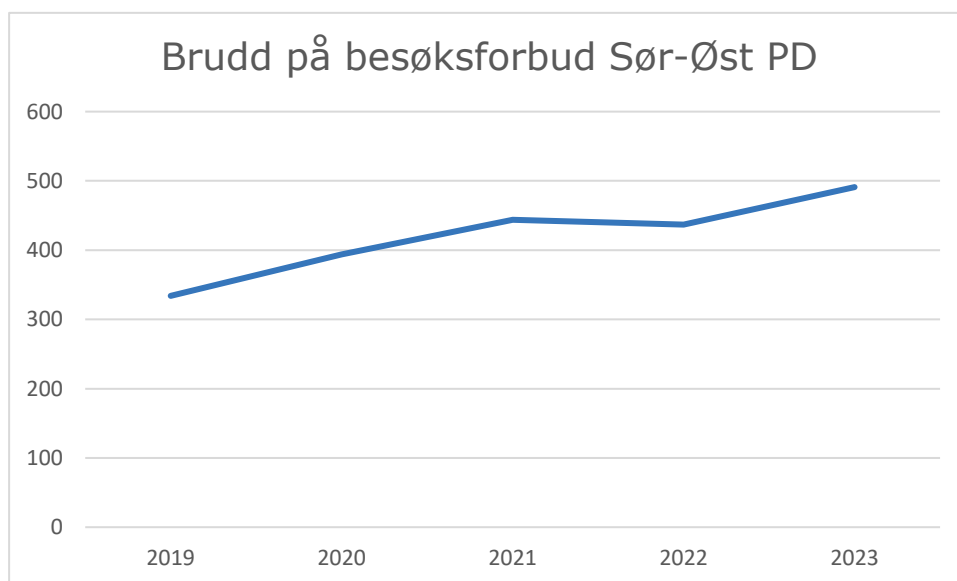
Som vist i figuren over, var antallet anmeldelser innenfor denne kategorien i 2023 lavere enn de fire foregående årene. Statistikken gir imidlertid kun et begrenset bilde av virkeligheten. Selv om åpenheten og bevisstheten rundt mishandling i nære relasjoner har økt, antas det å fortsatt være store mørketall. I tillegg er dette en type lovbrudd som ofte anmeldes lenge etter at det straffbare forholdet fant sted. Noe av forklaringen på det høye antallet saker i 2021, var at det var flere etteranmeldelser dette året. Dersom man justerer for gjerningsår, var antallet høyere i 2020 enn i 2021.

3.1. Besøksforbud

Besøksforbud er beskrevet i Straffeprosessloven §222a. Det er et forebyggende tiltak som kan ilegges dersom det er "grunn til å tro at en person ellers vil begå en straffbar handling ovenfor en annen person, forfølge en annen person, på annet vis krenke en annens fred, eller begå ordensforstyrrelser som er særlig belastende for en annen person." Et slikt forbud kan besluttes i ulike sakstyper, inkludert saker som gjelder mishandling i nære relasjoner.

Besøksforbud Sør-Øst PD 2019-2023					
	2019	2020	2021	2022	2023
Besøksforbud totalt	714	804	892	930	1015
Mishandling i nære relasjoner	82	84	109	89	115
Seksuallovbrudd	50	81	63	63	55
Trusler	137	129	162	185	175
Hensynsløs atferd	159	177	192	201	203
Kroppskrenkelse	122	138	159	173	214
Alvorlig vold ¹	47	42	41	50	63
Brudd på besøksforbud	334	394	444	437	491

Tabellen over viser antall besøksforbud i Sør-Øst politidistrikt, fordelt på registreringsår for saken hvor besøksforbudet er utstedt. Oversikten viser kun de lovbruddene hvor de hyppigst utstedes besøksforbud, og er ikke uttømmende. Det samlede antallet besøksforbud har steget hvert år siden 2019. Antall besøksforbud som ble utstedt i forbindelse med mishandling i nære relasjoner i 2023 var høyere enn noen av de fire foregående årene

Samtidig som antall utstedte besøksforbud har økt, har det også vært en økning i antall brudd. Antall anmeldelser økte med 47 % fra 2019 til 2023.

I 2023 ble det anmeldt 491 brudd på besøksforbud, begått av 230 gjerningspersoner. 64 av gjerningspersonene er også anmeldt i saker som gjelder mishandling i nære relasjoner.

¹ Inkluderer Grov kroppskrenkelse, Kroppsskade, Grov kroppsskade, Drap og Drap, forsøk

3.2. Omvendt voldsalarm

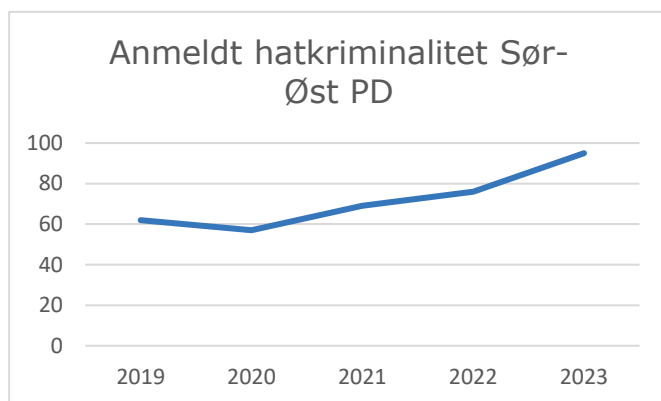
Omvendt voldsalarm (OVA) er et tiltak som har vært mye omtalt i forbindelse med flere partnerdrap. I motsetning til voldsalarm, som tildeles personer som er trusselutsatt, plasserer OVA byrden på personen som er volds-/trusselutøver. OVA er et meget inngripende tiltak, men anses også å ha en kraftig forebyggende effekt.

I henhold til gjeldende lovgivning, må OVA besluttes av retten i forbindelse med domfellelse. I 2023 ble det i Sør-Øst PD nedlagt påstand om OVA i syv saker. Fire av disse er rettskraftige, to ble avslått, og én er foreløpig ikke avklart.

Stortinget har vedtatt ny lovbestemmelse i straffeprosessloven som gir påtalemakten i politiet myndighet til å ilegge besøksforbud med elektronisk kontroll. Ordningen er identisk med dagens løsning med kontaktforbud med elektronisk kontroll, men kan som følge av ny lovbestemmelse besluttes av politiet v/påtalejurist. Når det besluttes elektronisk kontroll sammen med besøksforbud etter gitte regler, skal saken fremmes for retten innen 5 dager for å opprettholde bruk av elektronisk kontroll. Når denne bestemmelsen trer i kraft vil det gi politiet mulighet til å ilegge OVA på et tidligere tidspunkt enn i dag, for eksempel under etterforskningen.

4. Hatkriminalitet

Hatkriminalitet omfatter lovbrudd knyttet til hatefulle ytringer eller diskriminering, samt lovbrudd i ulike kategorier hvor det vurderes at handlingen var motivert av fornærmedes hudfarge, etniske opprinnelse, religion eller livssyn, seksuelle orientering, eller nedsatte funksjonsevne.

Antallet anmeldelser for hatkriminalitet i 2023 var det høyeste som er registrert de siste fem år, og var 53 % høyere enn i 2019. Dette kan skyldes en reell økning i hatkriminalitet, men kan også delvis forklares av økt bevissthet om hatkriminalitet blant befolkningen og i politiet.

Etter Hamas' angrep i Israel 7. oktober 2023, og Israels påfølgende krigføring i Gaza, har det vært bekymring for en økning i hatkriminalitet mot personer fra både den jødiske og den muslimske minoriteten i Norge. Dette gjenspeiles ikke i den anmeldte hatkriminaliteten i Sør-Øst PD. Som diagrammet under viser, var antallet saker registrert i oktober noe høyere enn måneden før, men lavere enn i juni, juli og august.

Av de ti sakene som ble registrert som hatkriminalitet i oktober, kan én knyttes til konflikten mellom Israel og Palestina. Dette gjelder en kroppskrenkelse mot en person etter at vedkommende ytret støtte til Israel.

5. Bedragerier

Som det fremkom i kapittel 2, har det vært en stor økning i anmeldelser innen kriminalitetstypen Økonomi. Det store flertallet av saker i denne kategorien er bedragerier.

Anmeldte bedragerier Sør-Øst PD					
	2019	2020	2021	2022	2023
2651 Bedrageri	1609	1584	1506	2045	2428
2652 Bedrageri, forsøk	98	82	95	120	128
2653 Grovt bedrageri	239	303	246	227	282
2654 Grovt bedrageri, forsøk	7	68	8	14	10
2655 Mindre bedrageri	272	286	235	314	399
2656 Grovt uaktsomt bedrageri	13	22	9	19	10
2661 Bedrageriliknende handlinger	12	14	5	10	16
Totalt	2250	2359	2104	2749	3273

Den digitale utviklingen har ført til et utvidet mulighetsrom for personer som begår bedragerier. Det er vanskelig å finne nøyaktige tall for hvor stor andel av bedragerier som begås via internett, telefon eller lignende, da lovverket ikke skiller mellom bedragerier begått i den digitale sfære og bedragerier begått ansikt til ansikt. Det er allikevel sikkert at majoriteten av bedragerier anmeldt i 2023 er helt eller delvis begått via digitale plattformer.

Noen typer av disse bedrageriene krever en viss digital kompetanse. Det gjelder for eksempel såkalt "phishing", hvor gjerningspersonene forsøker å tilegne seg bank-ID eller andre sensitive opplysninger, ved å sende ut henvendelser som gir seg ut for å være fra for eksempel offentlig myndighet, banken eller annet. Det er også relativt utbredt med investeringsbedragerier, hvor fornærmede forledes til å overføre penger for at disse skal investeres i kryptovaluta, aksjefond eller annet med høy avkastning, men hvor gjerningspersonene beholder pengene.

En stor del av bedrageriene gjelder imidlertid enkle forhold som ikke krever noen spesiell kompetanse. Dette gjelder blant annet bedrageri i forbindelse med kjøp og salg på digitale plattformer. Gjerningspersonene oppretter ofte en profil under falskt navn eller med en stjålet identitet, og mottar enten betaling for en vare som ikke blir sendt, eller tilbyr seg å kjøpe en vare som de mottar uten å sende betaling.

6. Overgrep i det digitale rom

Digitaliseringen har også gitt økende forekomst og fokus på digitale overgrep. Det er en overordnet nasjonal bekymring knyttet til slike overgrep, særlig mot mindreårige. Stadig flere barn har tilgang til nett, nettbrett, smarttelefoner og sosiale medier og mange foresatte mangler kontroll på hvem barna kommuniserer med og på hvilke plattformer. Barn og unge bruker sosiale medier i økende grad til deling og omsetning av egenprodusert seksualisert materiale, samt til å avtale fysiske møter der det også skjer overgrep.

Både Kripos og distriktene har ansvar for etterforskning av internettrelaterte overgrep mot barn og identifisering av barn som utnyttes. Det viktigste i disse sakene er å stoppe overgrepene og hindre overgrep på nye barn. Kripos mottar årlig rundt 8000 såkalte cybertips fra aktører i inn- og utland som opererer i det digitale rom. Brorparten av disse tipsene kommer fra organisasjonen NCMEC i USA (National Center for Missing and Exploited Children). De har avtaler med alle de største tjenesteleverandørene i USA som f.eks Facebook og Snapchat. Når en av disse tjenestene oppdager at ulovlig materiale sendes via deres tjenester, sendes informasjon til NCMEC og videre derfra til myndighetene i det landet der brukeren er registrert. I tillegg mottar Kripos tips fra andre land Norge samarbeide med, for eksempel der nordmenn dukker opp i andre lands etterforskninger.

Fra og med våren 2021 har Kripos fått på plass et system for mottak og bearbeiding av disse tipsene. Etter siling blir de som gir grunnlag for videre undersøkelser/opprettelse av sak oversendt respektive politidistrikt for videre behandling. Sør-Øst politidistrikt mottok i alt 583 slike tips i 2023.

Politidistriktet vurderer hvordan tipsene skal følges opp videre. I en stor andel av sakene er mistenkte under 15 år og kan ikke straffeforfølges, men i 53 av tipsene er det opprettet straffesak som er under etterforskning. I andre tilfeller følges saken opp av barnehuset, av barnevern eller av forebyggende enhet. Ikke alle disse sakene tar utgangspunkt i at det er begått straffbare handlinger, men det gir politiet en anledning til å gjøre forebyggende tiltak. Noen saker er til observasjon eller krever ytterligere undersøkelser.

7. Ungdomskriminalitet

Ungdomskriminalitet er et prioritert område i Sør-Øst politidistrikt. Å forhindre at ungdom begår kriminalitet og hurtige reaksjoner ved lovbrudd er en viktig forebyggende strategi. I dette kapitlet følger statistikk over antall saker med gjerningssted i Sør-Øst politidistrikt der minst en person med status som mistenkt, siktet eller domfelt var under 18 år på gjerningstidspunktet.

Antall saker gjenspeiler ikke direkte antall ungdom som har vært siktet, mistenkt eller domfelt for straffbare forhold. I én sak kan det være flere personer involvert og dermed flere straffbare forhold. Videre kan de samme personene være involvert i flere saker. Det var en nedgang i slike saker fra 2019 til 2020, mens antallet har økt hvert år siden.

U18-saker Sør-Øst PD, registrert 2019- 2023							
	2019	2020	2021	2022	2023	% Diff 2019-2023	% Diff 2022-2023
Alvorlig økonomisk kriminalitet	9	0	9	1	2	-78 %	100 %
Annen økonomisk kriminalitet	31	21	51	79	107	245 %	35 %
Grovt tyveri	12	7	4	7	7	-42 %	0 %
<i>Grovt tyveri bolig/hytte</i>	1	5	2	4	4	300 %	0 %
<i>Grovt tyveri næring</i>	0	1	1	2	0	-	-100 %
Annen vinningskriminalitet	341	309	336	608	560	64 %	-8 %
<i>Butikktyveri</i>	273	249	268	478	399	46 %	-17 %
Ran	7	27	22	31	74	957 %	139 %
Mishandling i nære relasjoner	1	4	5	3	2	100 %	-33 %
Drap og drapsforsøk	0	0	0	0	1	-	-
Annen vold	323	284	372	449	540	67 %	20 %
Voldtekt	16	20	29	19	18	13 %	-5 %
Seksuell omgang og voldtekt av barn u/16 år	55	52	59	56	37	-33 %	-34 %
Andre seksuallovbrudd	30	46	38	26	30	0 %	15 %
Doping- / narkotikaovertrerdelse	296	202	113	115	103	-65 %	-10 %
Grov doping- / narkotikaovertrerdelse	0	0	2	2	0	-	-100 %
Skadeverk	115	86	142	156	118	3 %	-24 %
Arbeidsmiljø / miljø	4	0	1	0	4	0 %	-
Trafikk	168	228	241	217	275	64 %	27 %
<i>Personskade</i>	26	35	32	32	45	73 %	41 %
<i>Materiell skade</i>	16	17	32	17	41	156 %	141 %
<i>Kjøring uten gyldig førerkort</i>	69	78	84	71	91	32 %	28 %
Forfalskning / uriktige opplysninger / unndragelser	30	19	20	25	31	3 %	24 %
Hatkriminalitet	1	1	2	4	3	200 %	-25 %
Orden	123	110	127	165	168	37 %	2 %
Øvrige saker	40	42	41	49	48	20 %	-2 %
Undersøkelsessaker	3	5	1	2	11	267 %	450 %
TOTALT	1605	1463	1615	2014	2139	33 %	6 %

Som tabellen viser, økte ungdomskriminaliteten innen flere kategorier i 2023. Antall ran er mer enn doblet fra året før, og tidoblet sammenlignet med 2019. Det var også en økning i økonomisaker (bedrageri), vold og trafikk. Antallet vinningslovbrudd gikk noe ned fra 2022 til 2023, men var allikevel langt høyere enn i årene 2019-2021.

7.1. Gjerningspersoner U18

I dette kapitlet følger en oversikt over gjerningspersoner i straffesaker registrert i løpet av 2023, som var under 18 år på gjerningstidspunktet. I saker med gjerningspersoner under 18 år er hovedregelen at saken skal etterforskes av distriktet hvor ungdommen er hjemmehørende. Statistikken i dette kapitlet tar derfor utgangspunkt i forhold som etterforskes ved Sør-Øst politidistrikt, uavhengig av gjerningsdistrikt. Det presiseres at denne statistikken gjelder anmeldelsestall, og ikke tar hensyn til hvorvidt gjerningspersonene er funnet skyldig i lovbrudd eller ikke.

Totalt 1363 personer under 18 år har rolle som mistenkt, siktet eller domfelt i en eller flere saker registrert i Sør-Øst politidistrikt i 2023. Av disse er 927 kun involvert i én sak. 104 er involvert i fem eller flere saker, og av disse er 28 involvert i 10 eller flere saker. De mest aktive unge lovbrysterne bidrar sterkt til økningen i anmeldelser. I 2023 sto 2% av gjerningspersoner under 18 for 16% av anmeldte forhold.

Tabellen under gir en oversikt over aldersfordelingen på de som er anmeldt for lovbrudd i 2023, sammenlignet med 2019. Tallene tar utgangspunkt i alder på gjerningstidspunkt. Kolonnen "antall gjerningspersoner" teller hver unike person i den enkelte alderskategori én gang, men fordi enkelte av de som har begått flere lovbrudd har fylt år mellom første og siste lovbrudd, kan en person opptre i to alderskategorier. Summen for antall gjerningspersoner er derfor høyere enn antall unike personer som er anmeldt for lovbrudd. Antall forhold teller hvor mange ganger personer i hver alderskategori er anmeldt for ett enkelt lovbrudd, og viser reelt antall forhold for gjerningspersoner under 18 år.

Gjerningspersoner under 18 år				
Alder ved gjerning	Antall gj.personer		Antall forhold	
	2019	2023	2019	2023
0-10 år	20	23	20	29
11 år	24	43	29	51
12 år	41	60	63	68
13 år	121	144	160	214
14 år	189	276	258	434
15 år	220	297	367	671
16 år	290	347	546	632
17 år	272	292	450	589
TOTALT	1177	1482	1893	2688

Som tabellen viser, var det gjerningspersoner som var 15 år på gjerningstidspunktet som ble anmeldt for flest straffbare forhold registrert i 2023. Det er imidlertid urovekkende at 13- og 14-åringene også er anmeldt for et relativt høyt antall forhold. I aldersgruppen 13 år var det syv personer som er anmeldt for fem eller flere forhold, og i aldersgruppen 14 år var det tolv som hadde fem eller flere forhold.

Sammenlignet med 2019 var det flere registrerte gjerningspersoner og flere forhold i alle aldersgrupper. Totalt har antall forhold begått av personer under 18 år steget med 42 % siden 2019.

Kjønnsfordeling U18-saker				
	Antall gj.personer		Antall forhold	
	2019	2023	2019	2023
Jenter	233	355	369	582
Gutter	870	1008	1524	2106
Totalt	1103	1363	1893	2688

Det er en kjensgjerning at menn er overrepresentert blant voksne som begår kriminalitet, og dette gjelder også for ungdom. Jenter utgjorde 26 % av gjerningspersoner under 18 år i 2023, og hadde i gjennomsnitt noen færre forhold per person. Andelen jenter har imidlertid steget fra 21 % i 2019. Mens antallet gutter som ble anmeldt for ett eller flere lovbrudd steg med 16 % fra 2019 til 2023, steg antallet jenter med 52 %.

Det er relativt store ulikheter mellom kjønnene hva gjelder kriminalitetstypene de er anmeldt for. Tabellen nedenfor viser antall forhold per kjønn innen ulike kategorier, samt hvilken andel hver kategori utgjør av det totale antallet forhold per kjønn.

Kjønnsfordeling kriminalitetstyper i U18-saker						
	Jenter			Gutter		
	2019	2023	Endring	2019	2023	Endring
Annen	44	54	22,7 %	206	281	36,4 %
Miljø	0	0	-	6	4	-33,3 %
Narkotika	59	15	-74,6 %	259	106	-59,1 %
Seksuallovbrudd	4	8	100,0 %	108	85	-21,3 %
Skadeverk	17	28	64,7 %	158	153	-3,2 %
Trafikk	15	20	33,3 %	153	264	72,5 %
Undersøkelsessaker	1	1	0,0 %	2	7	250,0 %
Vinning	173	306	76,9 %	250	497	98,8 %
<i>Butikktyveri</i>	157	282	79,6 %	152	198	30,3 %
<i>Ran</i>	3	5	66,7 %	11	124	1027,3 %
Vold	51	140	174,5 %	345	575	66,7 %
<i>Trusler</i>	38	15	-60,5 %	96	148	54,2 %
<i>Vold mot offentlig tjenesteperson²</i>	8	36	350,0 %	29	45	55,2 %
<i>Kroppskrenkelse</i>	1	80	7900,0 %	170	313	84,1 %
<i>Grov vold³</i>	0	8	-	25	56	124,0 %
Økonomi	5	10	100,0 %	37	134	262,2 %
Totalt	369	582	57,7 %	1524	2106	38,2 %

² Gjelder både politi og annen offentlig tjenesteperson. Inkluderer vold, hindring og forulemping. Trusler mot offentlig tjenesteperson er samlet under "Trusler"

³ Inkluderer Grov kroppskrenkelse, Kroppsskade, Grov kroppsskade og drap, forsøk.

Halvparten av forholdene hvor jenter ble anmeldt i 2023 var i kategorien vinning, og det store flertallet av disse gjelder butikktveri. Det er imidlertid en kraftig økning i saker som gjelder fysisk vold, og da særlig kroppskrenkelser

For gutter var forholdene i 2023 noe jevnere fordelt utover kriminalitetstyper, med vold som den største, og vinning som nummer to. Sammenlignet med 2019 er antallet vinningssaker nær doblet, og antall ran er tidoblet.

7.2. Geografisk fordeling av ungdomssaker

Nedenfor følger statistikk for U18-saker fordelt på Buskerud, Telemark og Vestfold. Tallene tar utgangspunkt i gjerningssted, og viser utviklingen fra 2019-2023.

7.2.1. Buskerud

Tabellen under viser antall registrerte saker med minst én gjerningsperson under 18 år på gjerningstidspunktet, fordelt på gjerningsår.

U18-saker med gjerningssted Buskerud					
	2019	2020	2021	2022	2023
Annen	67	57	55	59	76
Miljø	1	0	0	0	0
Narkotika	109	50	28	28	26
Seksuallovbrudd	40	30	53	25	28
Skadeverk	46	18	68	58	33
Trafikk	54	82	61	71	72
Undersøkelsessaker	0	2	0	0	6
Vinning	182	153	147	197	227
Vold	124	82	129	97	159
Økonomi	19	10	26	27	59
Totalt	642	484	567	562	686

Antallet U18-saker registrert i Buskerud i 2023 er høyere enn de fire foregående årene. Økningen drives i stor grad av saker i kategoriene vold, vinning og økonomi (bedrageri).

7.2.2. Telemark

Tabellen under viser antall registrerte saker med minst én gjerningsperson under 18 år på gjerningstidspunktet, fordelt på gjerningsår.

U18-saker med gjerningssted Telemark					
	2019	2020	2021	2022	2023
Annen	75	66	59	81	62
Miljø	2	0	1	0	2
Narkotika	114	77	46	48	32
Seksuallovbrudd	24	48	28	31	19
Skadeverk	48	22	35	43	36
Trafikk	77	91	100	67	100
Undersøkelsessaker	3	1	1	0	2
Vinning	50	75	92	177	183
Vold	110	99	110	183	189
Økonomi	10	5	22	32	27
Totalt	513	484	494	662	652

I Telemark gikk antallet registrerte saker marginalt ned fra 2022 til 2023. Det er imidlertid høyt sammenlignet med de tre foregående årene. Også i Telemark står volds- og vinningssaker for det meste av veksten.

7.2.3. Vestfold

Tabellen under viser antall registrerte saker med minst én gjerningsperson under 18 år på gjerningstidspunktet, fordelt på gjerningsår.

U18-saker med gjerningssted Vestfold					
	2019	2020	2021	2022	2023
Annen	52	48	75	102	110
Miljø	1	0	0	0	2
Narkotika	73	72	41	41	44
Seksuallovbrudd	37	38	44	45	38
Skadeverk	21	45	39	55	49
Trafikk	37	55	80	78	103
Undersøkelsessaker	0	2	0	2	3
Vinning	128	115	123	272	231
Vold	90	106	137	171	195
Økonomi	11	6	10	21	23
Totalt	450	487	549	787	798

I likhet med Telemark opplevde Vestfold en kraftig økning i U18-saker fra 2021 til 2022, mens utviklingen var relativt flat fra 2022 til 2023. I Vestfold økte anmeldelser for volds- og trafikklovbrudd, mens vinningslovbrudd gikk noe ned fra 2022. Nivået på vinningssaker i 2022 og 2023 var allikevel meget høyt sammenlignet med årene 2019-2021.

8. Narkotika

Som beskrevet under punkt 2.1, har det vært en relativt kraftig nedgang i antall narkotikasaker de siste årene, selv om utviklingen har flatet ut noe fra 2022 til 2023. Denne utviklingen gjenspeiler først og fremst politiets prioriteringer og innsats, og det er ikke grunn til å tro at det har vært en tilsvarende reduksjon i tilbud og etterspørsel.

Beslagsstatistikken viser at mengden som beslaglagt i 2023 øker for flere ulike stoffer. Mens mengden cannabis gikk noe ned fra 2022, var det en økning i mengden MDMA og amfetamin som ble beslaglagt. Norgeshistoriens største beslag av kokain ble også gjort i 2023, og den totale mengden kokain som ble beslaglagt i 2023 var større enn de samlede beslagene fra 2000 til 2022.⁴

Sosiale medier har blitt en utbredt arena for narkotikaomsetning, og gjør det enkelt for selger og kjøper å opprette kontakt. Dette gjør at narkotika er mer tilgjengelig, fordi man ikke trenger å kjenne noen som har tilgang til narkotika, eller å oppsøke områder med åpenlyst narkotikasalg for å kjøpe.

Det kan antas at narkotika i større grad enn tidligere også benyttes av personer som ikke har tilknytning til andre typer kriminalitet, men innførsel, distribusjon og salg er i stor grad knyttet til organiserte kriminelle nettverk. Personer som er involvert i omsetningen er ofte involvert i annen kriminalitet, inkludert vold og trusler. Narkotika gir høy profitt, og kriminelle nettverk og kriminelle aktører drives av å tjene penger, som ofte gjenbrukes til annen kriminalitet.

Det finnes også mange eksempler på sårbar ungdom som blir satt i gjeld i forbindelse med narkotikaomsetning, og gjennom dette blir tvunget/presset til å begå andre lovbrudd.

.

⁴ KRIPOS – Narkotika- og dopingstatistikk 2023.

9. Straffesaksbehandling

9.1. Saksbehandlingstid og oppklaringsprosent

Under følger nøkkeltall for straffesaksbehandlingen i Sør-Øst politidistrikt de siste fem årene. Datagrunnlaget bygger på saker som har fått en *oppklaringskode*⁵ i perioden 01.01.2019-31.12.23. Registreringsdato kan være utenfor denne perioden. Videre bruker vi saker der Sør-Øst politidistrikt er *eierdistrikt*, som innebærer etterforskningsansvar for saken. Gjerningssted kan være utenfor distriktet.

Straffesaksbehandlingen i Sør-Øst PD 2019-2023					
	2019	2020	2021	2022	2023
Antall avgjorte saker	40002	41320	35907	39185	41505
Oppklaringsprosent	53,5 %	54,0 %	51,4 %	46,9 %	45,2 %
Gj.snittlig saksb.tid totalt	84	86	78	79	72
Gj.snittlig saksb.tid oppklarte	110	115	112	119	113

Som tabellen viser, avgjorde Sør-Øst politidistrikt over 2000 flere saker i 2023 enn året før. Saksbehandlingstiden gikk også ned, både for oppklarte saker og totalt. Oppklaringsprosenten gikk imidlertid noe ned, og var lavere enn de fire foregående årene. Tabellen under viser utviklingen i oppklaringsprosent per kriminalitetstype⁶, samt for noen utvalgte sakstyper.

Oppklaringsprosent 2019-2023					
	2019	2020	2021	2022	2023
Annen	70,8 %	67,8 %	66,1 %	65,0 %	64,0 %
<i>Hatkriminalitet</i>	56,0 %	66,7 %	40,7 %	54,8 %	55,3 %
Arbeidsmiljø	77,6 %	90,7 %	79,1 %	41,2 %	54,1 %
Miljø	38,4 %	48,1 %	64,6 %	57,6 %	60,2 %
Narkotika	81,4 %	79,9 %	74,4 %	65,8 %	63,3 %
Seksuallovbrudd	63,2 %	58,5 %	58,2 %	52,3 %	58,1 %
<i>Voldtekt (§§291-294)</i>	29,7 %	38,9 %	28,7 %	20,8 %	26,8 %
<i>Seksuelle overgrep mot barn</i>	78,7 %	65,8 %	71,6 %	68,3 %	69,2 %
Skadeverk	25,7 %	24,8 %	26,2 %	21,0 %	21,7 %
Trafikk	82,9 %	85,5 %	83,4 %	81,8 %	82,4 %
Vinning	22,0 %	24,2 %	23,0 %	20,7 %	19,1 %
Vold	58,3 %	56,6 %	56,6 %	57,0 %	55,5 %
<i>Mishandling i nære relasjoner</i>	30,1 %	37,1 %	26,4 %	28,3 %	27,1 %
<i>Alvorlige voldssaker</i>	54,2 %	57,1 %	59,2 %	55,6 %	61,0 %
Økonomi	40,6 %	46,1 %	39,6 %	35,7 %	30,6 %
Samlet oppklaringsprosent	53,5 %	54,0 %	51,4 %	46,9 %	45,2 %

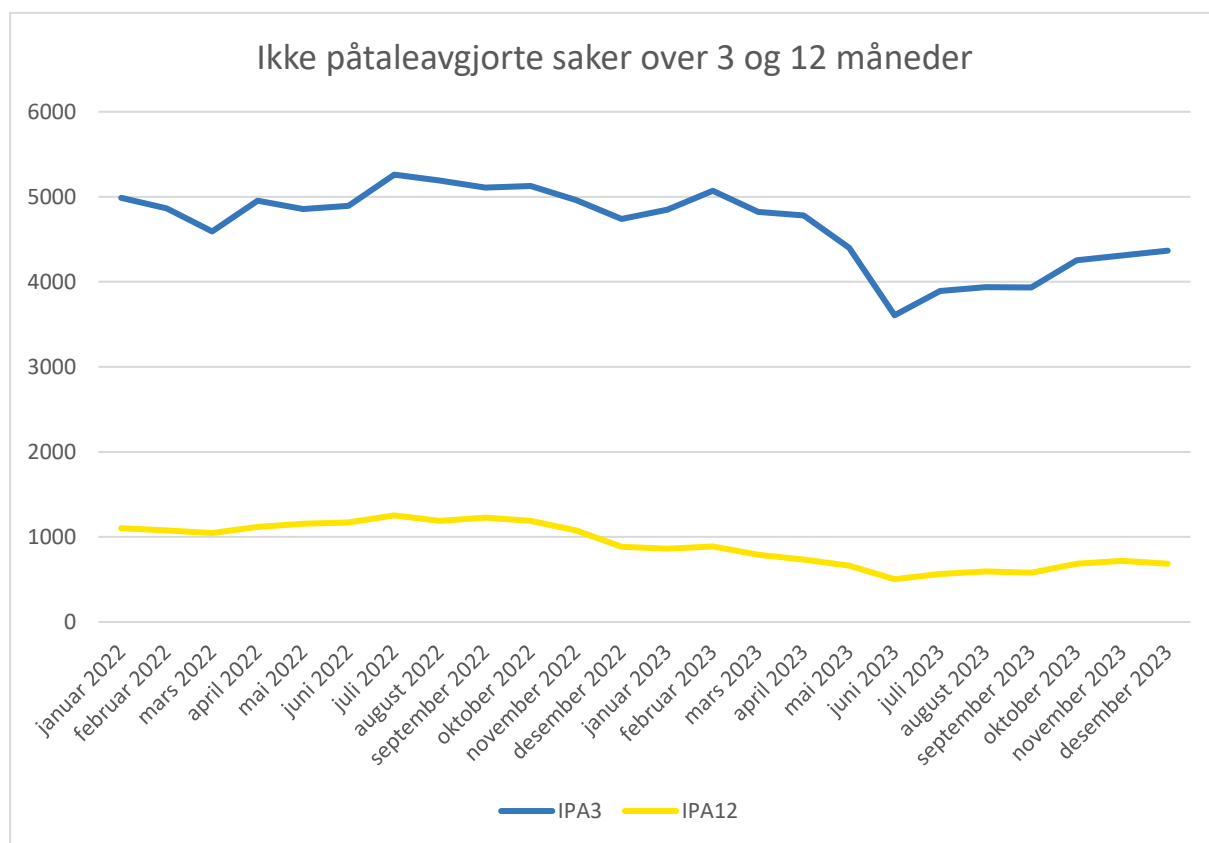
⁵ Oppklaringskoder inkluderer både koder for henleggelse, og positive påtaleavgjørelser.

⁶ Tabellen inkluderer ikke krimtype "Undersøkelsessaker"

Mens den samlede oppklaringsprosenten gikk ned fra 2022 til 2023, økte den for saker som dreier seg om alvorlig vold, voldtekt, seksuelle overgrep mot barn, og hatkriminalitet.

Nedgangen i oppklaringsprosent fra 2022 til 2023 kan i stor grad tilskrives vinnings- og økonomisaker. Dette er saker med høyt volum, og relativt lav oppklaringsprosent. Som tallene viser, gikk den samlede oppklaringsprosenten ned med 1,7 prosentpoeng fra 2022 til 2023. Hvis man ser på samlet oppklaringsprosent uten krimtypene vinning og økonomi, er nedgangen på 0,3 prosentpoeng.

9.2. Restanser i straffesaksbehandlingen

Diagrammet over viser utviklingen i antall ikke påtalebehandlede saker (restanser) i distriktet. Politiet måles på saker over tre måneder (IPA3) og saker over 12 måneder (IPA12). I 2023 har det vært en målrettet innsats i Sør-Øst politidistrikt for å redusere restansene. Per 1. januar 2024 var antallet IPA3 redusert med 374 saker og IPA12 med 202, sammenlignet med 1. januar 2023. Det vil i 2024 være fokus på å redusere restansene ytterligere.